

SKABELSEN

Nu med andre ord. Og også anden musik.

Husets Teater begynder med begyndelsen, og fortæller den allerførste og største fortælling, når vi fortolker skabelsesberetningen.

Husets Teater lancerer en ny kunstnerisk profil med Jens Albinus i front som ny kunstnerisk leder og starter helt forfra med en bearbejdelse af Genesis, historien om vores oprindelse. Vi kender alle skabelsesberetningen fra Biblen mere eller mindre perifært, men hvad står der egentlig?

Med Ulla Henningsen som den alt overskyggende Skaber, dykker SKABELSEN ned i Det Gamle Testaments tekster om altings begyndelse. Tekster der udgør selve grundlaget for al historiefortælling i vores del af verden. Gud har skabt alt af intet – men hvad vil det sige, at noget kommer af intet? Og er intetheden dermed fortrængt eller er den her stadig?

Med: **Ulla Henningsen** og **Brian Hjulmann**

Koncept, instruktion, tekst: **Jens Albinus**

Spilleperiode: 17. september - 15. oktober 2016. Man-fre kl. 20, lør kl. 17

Billetpriser: Kun 40 kr. pr. billet ved minimum 6 unge under 25 år. Normalpris 150-200kr. eller 80-130 kr. for unge. Aldersgrænse 15 år

Billetbestilling: Kontakt Husets Teaters billetkontor på anette@husetsteater.dk eller tlf. 33 25 13 76 (man-fre kl.14-18)

Yderligere information: Kontakt venligst dramaturg, Pernille Kragh, pernille@husetsteater.dk eller 33 25 13 76

Undervisningsmaterialet

Af dramaturg Pernille Kragh

Formålet med dette undervisningsmateriale er at give inspiration til, hvordan SKABELSEN kan anvendes af undervisere, som ønsker at kombinere undervisningen med en teateroplevelse. Materialet henvender sig primært til undervisning på gymnasieniveau på de videregående uddannelser.

Undervisningsmaterialet er inddelt i tre kapitler, som hver tilbyder en tematisk vinkel på forestillingerne og som følges op af forslag til arbejdsopgaver, samt spørgsmål til diskussion i plenum:

1. Mellem religioner – en fælles fortælling om altings ophav (især velegnet til religion)
2. Alt og intet – symboler og tomrum i teatret gennem tiden (især velegnet til drama)
3. Skabelsen i litteratur og kunst (især velegnet til dansk)

Nogle afsnit underbygges med uddrag af manuskriptet. Efter forespørgsel kan man få tilsendt uddrag af det originale manuskript, eller længere uddrag af den danske tekst, end de som er trykt her. For yderligere information kontakt venligst dramaturg, Pernille Kragh, pernille@husetsteater.dk eller 33 25 13 76.

1. Mellem religioner - en fælles fortælling om altings ophav

En *myte*. I daglig tale refererer ordet oftest til en falsk eller stærkt overdrevet historie. Det bruges tit lidt affærdigene – *det er vist en myte, det der*. Men i religionsvidenskabelig sammenhæng er denne brug af ordet forkert. Her henviser myte-begrebet til en religiøs fortælling. Selvom vi bevæger os i samme univers af fantastiske figurer og hændelser, er myten ikke at sammenligne med eventyret eller legenden, idet den istedet for at omhandle menneskers handlinger og skæbne, fortæller om guder. Myten favner ofte dybere og bredere end et historisk eller videnskabeligt udsagn, men tåler til gengæld ikke at blive underkastet analytiske argumenter.

En *kosmogoni* (af græsk *kosmos*; den ordnede verden og *gone*; tilblivelse) – fortællingen om altings begyndelse, eller en skabelsesberetning – er et godt eksempel på en myte. Hvordan kom vi hertil? Det spørgsmål lærer vi at stille allerede som børn. Hvordan blev vi til. Som individer, men også som race. Mennesket, kloden, universet. Fælles for alle kendte religioner er, at de opstiller en forklaringsmodel, et svar på det brændende spørgsmål, hvordan blev verden, som vi kender den, skabt.

Den komparative metode er en af grundstenene i faget religion, siger Morten Warmind, studieleder på Institut for tværkulturelle og regionale studier ved Københavns Universitet, i en artikel på religion.dk. Ved at sammenligne religionerne, kan man lære noget om både hvordan vi er forskellige, men også hvordan vi er ens på tværs af kulturelle og religiøse fællesskaber. Hvordan der måske endda er elementer som lader til at være universelle for menneskets måde at forstå sig selv på.

Studerer man de forskellige religioners kosmogonier lidt mere indgående, vil man da også finde mange lighedspunkter på tværs af religionerne. Mest åbenlyst er det med Jødedommen og Kristendommen, som begge refererer til Genesis, skabelsesberetningen, kapitel 1-11 i Første Mosebog i Det Gamle Testamente. Islams skabelsesberetning er også nært beslægtet, dog med flere væsentlige forskelle. Fælles for rigtig mange af disse kosmogonier er bevægelsen fra kaos til kosmos. Før guderne eller guden begynder skaberværket hersker en typisk lidt udefinerbar kaostilstand – det kan være mørke, tåge eller urhav.

Men interessant nok findes der to forskellige versioner af Skabelsesberetningen alene i Første Mosebog kapitel 1 og 2, hvor kernen i fortællingen ganske vidst er den samme, men begivenhederne udfolder sig i forskellig kombination.

William Blake, *God Creating The Universe*, 1794

Forslag til opgaver:

- Læs kapitel 1 og 2 i Første Mosebog.
- Diskutér i grupper eller i plenum forskellen på de to versioner af skabelsen. Hvad fortæller de hver især? Hvorfor inkluderer Det Gamle Testamente mon begge versioner?
- Se forestillingen SKABELSEN på Husets Teater. Lad være med at tage noter under forestillingen. Sæt jer hellere umiddelbart efter, evt. i grupper, og notér hvad I bed mærke ved i forestillingen. Hvad der står skarpest i hukommelsen. Læs efterfølgende nedenstående uddrag af manuskriptet til SKABELSEN.
- Hvilke elementer af myten er blevet fremhævet i Albinus' fortolkning af skabelsesberetningen? Hvorfor netop disse elementer?
- Læs nu skabelsesberetningen som den gengives i Islam. Hvilke forskelle er der i forhold til Første Mosebog? Tænk over forskellen i relationen mellem Gud/Allah og mennesket.
- Tænk nu over SKABELSEN. Hvordan er relationen mellem Skaberen og Skabningen her? Hvilken betydning har det?

I.I. Mørket, vandet

Et teater.

En skaber.

En skabning.

Et par medbragte plasticposer.

Skaberen står foran sin Skaber.

En serie strubelyde.

En bog med en gammel skrift.

SKABNINGEN

I begyndelsen var alting tomt.

Rungende tomt.

Og over dybet –

?

- mørke. Buldrende mørke.

Men skaberen – ?

SKABNINGEN ser på skaberen. Intet. SKABNINGEN appellerer. Intet. Stilstand

Forsøger at le. Opgiver.

SKABNINGEN er urolig. SKABNINGEN roder med noget lydudstyr.

Pludseligt fragment af Zarathustra. De to første kvint-spring. Så forvinder det, ligeså brat som det kom.

SKABNINGEN forsøger at genaktivere det. Opgiver.

Stilstand.

Skabningen finder en lille mekanisk figur. trækker den op. Opgiver.

Stilstand

SKABEREN strækker en hånd ud.

SKABEREN lægger en beroligende hånd på SKABNINGEN.

intet.

stilstand

Stilstand.

Skabningen graver i indkøbsposen. Gør en opdagelse

SKABNINGEN

Jeg har en flaske!

SKABEREN

Hvad?

SKABNINGEN

Der er vand i flasken.

SKABEREN

Hvad?

SKABNINGEN

Der er vand i flasken.

Vi har vand i flasken. Kom med dine hænder. Jeg hælder vand op i dine hænder

SKABEREN

Hvor kommer det vand fra?

SKABNINGEN

Det er lige meget, det er bare vand. Du skal blæse hen over det! Kom! Blæs!

SKABEREN

Nej jeg vil da ej, hvad forestiller du dig?

SKABNINGEN

BLÆS! BLÆS!!

Opgiver. Stilstand..

bladrer.

SKABNINGEN forsøger at le.

opgiver.

Bladrer.

Læser:

SKABNINGEN

lod sit åndedræt. Blæse.

Åndedræt. Blæse

Ånd - e

Ånh -

å -

En serie strubelyde.

SKABNINGEN reducerer i teksten for bedre at kunne levere den. I det mindste levere noget. Halverer igen, den afrevne stump blir mindre og mindre.

Nu kun en enkelt lille stump

Skabningen betragter den.

Så putter han den i munden. Sluger den. SKABEREN ser forbløffet på ham

SKABNINGEN er grebet af en række konvulsive bevægelser.

Hoster. Harker.

Han retter sig op. Signalerer at han har styr på det.

SKABEREN ser bekymret til

Han vinker afværgende. Han er okay.

Pludselig kolliderer han

Mørke

1.2. LYSET

Skaberen gør et tegn. Klapper. Lyset springer på igen. SKABEREN betragter lidt kritisk sine hænder.

SKABNINGEN

Ja!

JAA!!!

SKABEREN

Hvad handler det nu om?

SKABNINGEN

"Bliv lys!" - ikke?

Dag blir til dag og nat til nat, aften, morgen

Skaberen synes om det, og det var den første dag!

Så er vi i gang. Så blir det til. Så griber det om sig!

SKABEREN

Vi er tilbage ved begyndelsen

SKABNINGEN

Det er vi da ikke

SKABEREN

Hvad er forskellen?

SKABNINGEN

Hvad?

SKABEREN

Forskellen. Hvad er forskellen - ?

SKABNINGEN

Forskellen er. Forskellen er – ja. Forskellen er –

Der er forskel. Ikke?

Stilstand.

SKABNINGEN er rastløs.

På ny de medbragte plasticposer.

Grøntsager.

Skabningen leger med sine medbragte grøntsager.

SKABEREN lægger sig på gulvet

Mørke.

SKABNINGEN lyser med en lille lommelygte

SKABNINGEN

Vi kan ikke blive ved at komme tilbage hertil.

SKABEREN

Hvortil?

SKABNINGEN

Hertil. Der er mere

SKABEREN

Er der mere?

SKABNINGEN

Der er nødt til at være noget mere. Ellers er alting bare noget rod.

SKABEREN

Alting *er* noget rod. Ellers blir det det med tiden

SKABNINGEN

Jeg stoler på dig. Jeg stoler. På dig.

SKABEREN

Hvad stoler du på? Hvad stoler du på?

SKABNINGEN giver sig til at spille musik. Kraftigt

SKABEREN

hold op! HOLD OP!

SKABEREN slår sin hånd i væggen.

Lysset springer på igen.

Stilstand

SKABNINGEN kan ikke holde det ud længere.

Skabningen får et hysterisk anfald.

Skabningen tømmer en af poserne og tager den over hovedet,

Skabningen friserer sig voldsomt.

Skabningen pøler sig selv til med vand.

Opgiver.

Stilstand.

SKABEREN

Jeg hader torsdage

KILDER/FORSLAG TIL VIDERE LÆSNING:

Begyndelsen og Tænkeren, kap. 1-11

Jørn Borup, *Hvad er en myte?*, [religion.dk](http://www.religion.dk), 5. oktober 2005:

<http://www.religion.dk/fagbegreber/hvad-er-en-myte>

Jørn Borup, *Begyndelser*, [religion.dk](http://www.religion.dk), 5. oktober 2005:

<http://www.religion.dk/fagbegreber/begyndelser>

Elsabeth Schiller, *Hvorfor Sammenligne Religioner?*, 6. juli 2011:

<http://www.religion.dk/viden/hvorfor-sammenligne-religioner>

Mogens Müller, *Koranen er i virkeligheden en omskrevet Bibel*, Politiken, 6. maj 2016:

<http://politiken.dk/debat/kroniken/premium/ECE3192257/koranen-er-i-virkeligheden-en-omskrevet-bibel/>

Jeppé Hedaa, *Hvilke forskelle og ligheder er der mellem kristendom, jødedom og islam?*, [religion.dk](http://www.religion.dk), 17. november 2014:

<http://www.religion.dk/sp%C3%B8rg-om-religion/2014-10-17/hvilke-forskelle-og-ligheder-er-der-mellem-kristendom-j%C3%B8dedom-og-islam>

Jens Bruun Kofoed, *Er skabelsesberetningen bare en metafor?*, [religion.dk](http://www.religion.dk), 20. december 2007:

<http://www.religion.dk/sp%C3%B8rg-om-kristendom/er-skabelsesberetningen-bare-en-metafor>

2. Alt og intet - symboler og tomrum i teatret

"I en verden, som virker fuld af lukkede muligheder og uladesiggørlige paradokser, synes jeg, teatret er meget aktuelt, og måske den mest moderne af alle fortælleformer. Fordi teatret har så mange brudflader, hvor det ikke kan gestalte fuldkommen tilfredsstillende som en film kan gøre det, men derimod lader tilskueren arbejde selv." Jens Albinus, interview i Berlingske Tidende, 1. september 2016.

I gennem de seneste måneder har den nye kunstneriske leder på Husets Teater, skuespiller, instruktør og dramatiker, Jens Albinus, optrådt i talrige interviews i aviser og fagblade. I disse interviews kan man få indblik i Albinus' visioner og ambitioner for repertoiret de næste fire år, og ikke mindst om den første produktion han iscenesætter på Husets Teater, SKABELSEN.

Jens Albinus er selv vokset op med og uddannet i hvad han selv kalder en slags "repræsentationsteater", hvor teatret repræsenterer eller gengiver noget ude i virkeligheden. Men sammenholdt med f.eks. filmen bliver denne repræsentation noget ubehjælpelig. Dog er det netop denne begrænsning i repræsentationens muligheder, som kan gå hen og være teatrets allerstørste styrke:

"Teatret kan ikke bære os i land, vi er nødt til sammen at komme frem til det der akavede øjeblik, hvor illusionen ikke bærer, og vi i stedet selv må tage stilling til, om vi ønsker at tro på det her efter, at strengen er bristet. Det står i radikal modsætning til Hollywood-filmene, der kan give dig et fuldt håb i halvanden time efter, at du har forladt biografen. Men næste dag vågner du i et blegt og køligt morgenlys med voldsomme tømmermænd." siger han videre, i interviewet med Berlingske.

Visionen er derfor et teater der ved ganske få virkemidler skaber gennemgribende nyfortolkninger af de store, fælles historier vi deler i Europa. Albinus vil udforske og udvikle teatersproget i samarbejde med en håndfuld nære samarbejdspartnere, en slags teaterfamilie, som han selv kalder det. Han erkender selv, at han ikke er den første som har tænkt disse tanker, men originalitet interesserer ham ikke i samme grad som muligheden af at forme et eget teatersprog. Og det er fuldkommen korrekt at Albinus' ideer bygger videre på nogle af tidens helt store teaterteoretikere og -praktikere. Men hvem?

I det følgende gennemgår vi i absolut korthed tre af teaterhistoriens helt store figurer.

Ulla Henningsen i SKABELSEN

Antonin Artaud

En af de måske mest indflydelsesrige teaterteoretikere fra det 20. århundrede, franske Antonin Artaud (1896-1948), havde ikke meget held med at bringe sine egne teorier til frugtbarhed. Artaud var både skuespiller, instruktør og forfatter og formulerede sine teorier i skrifterne *Le manifeste du théâtre de la cruauté* og *Le Theatre et son double* - på dansk *Grusomhedens Teater* og *Det dobbelte teater*.

Antonin Artaud led af svær psykisk sygdom og var gennem sit liv indlagt utallige gange på psykiatriske anstalter, hvor man opfordrede ham til at udtrykke sig kunstnerisk som et led i behandlingen. Artaud ønskede et *grusomhedens teater*, hvor sprog, gestus, attitude og musik var gennemsyret af en metafysikkens ånd, løsrevet fra realisme og almen psykologi. Han krævede et opgør med "mesterværket" og ville i stedet

fjerne adskillelsen mellem scene og sal og gennem voldsomme fysiske billeder hypnotisere og chokere sit publikum, for derigennem at bringe dem til bevidsthed omkring livets grundlæggende omstændigheder og den barbariske natur han mente lurede lige under den civiliserede overflade. Artaud forsøgte gentagne gange at realisere sin egen vision om det grusomme, bl.a. med den nok mest berygtede forestilling fra hans hånd, *Les Cenci*, som spillede i Paris i 1935, en forestilling om en mand der voldtager sin datter, for senere selv at blive slået ihjel af de mænd datteren så hyrer for at få ham elimineret. Det blev så dårligt modtaget, at man måtte tage den af repertoire efter bare 17 dage. Ligeledes fik radiospillet *Pour en finir avec le jugement de Dieu* aldrig radiopremiere, da den blev censureret kort før den tilrettelagte premiere pga. dets profane indhold, grynt og skrig. Artaud døde blot en måned efter den aflyste premiere. Har man lyst til at stifte bekendtskab med et dokumenteret værk fra Artaud, kan radiospillet høres her:

<https://www.youtube.com/watch?v=EXy7IsGNZ5A>

og teksten oversat til engelsk læses her:

<http://www.surrealism-plays.com/Artaud.html>

Eftertiden har til gengæld taget teorierne til sig og han har inspireret mange scenekunstnere i Det Absurde Teater, samt kunstnere som Peter Brook, Jerzy Grotowski og Euginio Barba fra vores eget Odinteater.

Jerzy Grotowski

Den polske teaterinstruktør og -teoretiker, Jerzy Grotowski (1933-1999), er primært husket for sine tanker omkring skuespillerens arbejde, snarere end de iscenesættelser han nåede at producere. Bedst kendt er hans teorier omkring det fattige teater. Et hvilket som helst rum kan blive en scene, så længe der er en til stede som spiller og en til stede som betragter. Han arbejdede mod et teatersprog, der så vidt muligt skar ind til benet: ud med store scenografier og kunstfærdige kostumer, kun skuespillerne og et par beskedne rekvisitter skulle være tilbage, deraf betegnelsen fattigt teater. Grotowski samlede en gruppe scenekunstnere omkring sig og skabte et *teaterlaboratorium*, hvori man udforskede og udviklede skuespillerens bevægelser og præsens i scenerummet. Grotowski havde en elev, Euginio Barba, som siden slog sig ned i Holstebro og grundlagde Odinteatret, som videreførte

teaterlaboratorie-ideen. Her kan I se Odinteatret arbejde fysisk med skuespillerkroppen, inspireret af arbejdet i Grotowskis laboratorium:

<https://www.youtube.com/watch?v=JUJH4i6-uuM>

Grotowski fravalgte det traditionelle teaterum til fordel for rum og bygninger, som typisk havde en helt anden funktion. Han var også en af de første til at flytte rundt på publikum, så de ikke længere alle sad på rækker med ansigterne vendt samme vej, som var tilfældet med kukkassescenen, men også overfor hinanden og med scenen i midten som en boksering. Således gik han forrest i bølgen af happenings og performances fra 60'erne og 70'erne og giver stadig inspiration til performere i dag.

Peter Brook

Sidst men ikke mindst skal vi hilse på Peter Brook (f. 1925), britisk instruktør og teaterteoretiker. Han fik sit gennembrud med en række klassikerfornyelser af især Shakespeare, som alle trak på inspirationen fra Artauds grusomhedens teater. Peter Brook har hele sit liv udforsket teatrets egenart og taler ligesom Grotowski for at sætte skuespilleren i centrum for teateroplevelsen og scenekunsten. I det teoretiske hovedværk skriver han således: *"I can take an empty space and call it a bare stage. A man walks across this empty space, whilst someone else is watching him, and this is all that is needed for an act of theatre to be engaged."*

Brook er desuden optaget af klassikerens potentiale som moderne værk. Hans iscenesættelser er ofte filmiske i forløb og med et stærkt kropsligt udtryk.

Dette er naturligvis en ganske kort opsummering af tre betydningsfulde scenekunstneres livsværk, som naturligvis bør studeres nærmere, hvis man interesserer sig for scenekunst. Skal man forsøge at fremhæve nogle nøgleord, så bør man lægge mærke til fokus på forholdet mellem skuespiller og publikum, som går igen hos alle tre. Ønsket om at udforske og udvikle denne forbindelse, ligesom ønsket om at udvikle skuespillerens teknik og forholdet sig i scenerummet. Elementet af voldsomhed eller grusomhed går også igen.

Øverst: Jerzy Grotowski (1933-1999), polsk instruktør og teaterteoretiker.

Nederst: Peter Brook (f. 1925), britisk instruktør og teaterteoretiker.

Forslag til arbejdsopgaver:

- Tag ind og se SKABELSEN.
- Når I har set forestillingen, så brug et par minutter efterfølgende på at notere ned, hvad I bed særligt mærke i.
- Diskutér i grupper eller i plenum, om I bemærkede elementer af de tre teaterteoretikers tanker i SKABELSEN. Hvilke?
- Hvordan adskilte SKABELSEN sig, og var sin egen forestilling?
- Tænk på de ting I lagde særligt mærke til. Både godt og skidt. Diskutér hvad der påvirkede jer og hvorfor.
- Diskutér hvad der er særegent ved teater og hvorfor. Har teatret stadig en berettigelse og hvorfor?

Forslag til praktiske opgaver og øvelser:

- Nu har I læst om tre af teatrets grand old men og deres tanker om skuespillerens arbejde. Nu er det på tide at prøve disse tanker af i praksis. Læs evt. længere uddrag af Artaud, Grotowski og Brook og eksperimentér med at afprøve nogle af de teorier som fremføres. Lav jeres eget teaterlaboratorium. Lav skabelsesberetningen uden ord, kun gennem gestus og bevægelse. Eller andet, som kan gøre teorierne levende.
- Forsøg at koge skabelsesberetningen ned til tre replikker (eller hvis I vil være endnu mere restriktive, blot tre ord) og tre tableauer. Brug ikke for lang tid på det, husk på det er et forsøg og det skal ikke være perfekt, men lærerigt og sjovt.

Kilder:

Jerzy Grotowski, *Towards a poor theatre*, Routledge 2002.

Peter Brook, *The Empty Space*, Touchstone 1996.

Antonin Artaud, *The Theatre and its double*, Grove Press 1958.

Interview med Jens Albinus i Berlingske Tidende, 31. august 2016:

<http://www.b.dk/kultur/derfor-blev-jens-albinus-teaterchef>

3. Skabelsen i litteratur og kunst

fortolkning

1. (fremlæggelse af en) opfattelse, analyse eller forståelse af fx en tekst, en situation eller en oplevelse.
2. fremførelse eller gengivelse af fx et kunstnerisk værk, en melodi eller en rolle.

Kilde: Den Danske Ordbog, ordnet.dk

En fortolkning handler om at læse et indhold ind i en tekst, som ikke umiddelbart er synligt. Hvor en tekstanalyse vil fremhæve konkrete form- og indholdsmæssige kvaliteter i en tekst, er vi med fortolkningen ude i at tillægge en merbetydning til en given tekst gennem vores analyse. Lovtekster er genstand for konstant fortolkning, en stor del af vores retssystem beskæftiger sig med hvordan man kan læse de love, samfundets demokratiske flertal har vedtaget. I dansk er en stor del af faget koncentreret om bevægelsen fra

læsning over analyse og til fortolkning og argumentation for fortolkningen. En kunstnerisk fortolkning har samme kerne, en læsning af et materiales mulige merbetydning. Men hvor man i en klassisk analyse og fortolkning skal kunne argumentere for de ting man læser ud af teksten, er den kunstneriske fortolkning anderledes fri og uforpligtende. Det kan i lige så høj grad handle om at gøre et klassisk materiale tilgængeligt for samtiden.

For nylig lavede Bibelselskabet en nyoversættelse af Første Mosebog og Prædikernes Bog, *Begyndelsen og Tænkeren*, fra hebraisk til Nudansk. Også i forbindelse med oversættelse er der brug for en vis grad af fortolkning, især når det drejer sig om en tekst så gammel som Første Mosebog. Det er sjældent at en tekst lader sig oversætte direkte fra et sprog til et andet. Der kan være sproglige vendinger med særlige betydninger, som kun kendes indenfor det pågældende sprog, det kan være ordspil eller sociale forhold i teksten, som ikke længere eksisterer og derfor ikke vil blive forstået af læseren. Men oversættelsen skal stadig være tro mod og så præcist som muligt gengive den originale fortælling.

SKABELSEN. Nu med andre ord. Og også anden musik. Sådan lyder titlen og undertitlen på Husets Teaters seneste forestilling. Allerede her signaleres, at der er tale om en fortolkning af den originale fortælling. Og Husets Teater er ikke alene om at kaste sig over en kunstnerisk fortolkning af skabelsesberetningen, der af mange betegnes som *den første fortælling* og *alle fortællingers moder*.

Inger Christensen (1935-2009)

det

Et af de bedste eksempler i dansk kontekst er Inger Christensens *det*, som udkom i 1969 på forlaget Gyldendal. *det* er en digtsamling på godt 250 sider, inddelt i tre dele: Prologos, Epilogos og hoveddelen Logos mellem de to. Logos, som udgør størsteparten af værket, er inddelt i yderligere tre dramaturgiske afsnit - Scenen, Teksten og Handlingen - som så igen er inddelt hver især i otte kategorier, med otte nummererede digte. Overordnet tematiserer *det* skabelsen. Prologos og Logos beskriver skabelsen af verden, der afløses af Epilogos og angsten for

undergangen af det skabte. Forholdet mellem sprog og verden udforskes også. Titlen refererer til første ord i værket. Ud af dette ord fremskriver Christensen et univers. Så skabelse er altså både i kosmologisk forstand, men også sproglig skaben. Teksten ekspanderer næsten på samme måde, som selve skabelsens bevægelse fra intet til alt. En lille impuls som sætter skred i en uendelighed af bevægelser.

Det. Det var det. Så er det begyndt. Det er. Det bliver ved. Bevæger sig. Videre. Bliver til. Bliver til det og det og det. Går videre end det. Bliver andet. Bliver mere. Kombinerer andet med mere og bliver ved med at blive andet og mere. Går videre end det. Bliver andet og andet og mere. Bliver noget. Noget nyt. Noget stadig mere nyt. Bliver i næste nu så nyt som noget nu kan blive. Fører sig frem. Flanerer. Berører, berøres. Indfanger løst materiale. Vokser sig større og større. Øger sin sikkerhed ved at eksistere som mere end sig selv, får vægt, får fart på, får fat på mere i farten, går frem for andet, ud over andet, som opsamles, opluges, hurtigt belastes med det som kom først, så tilfældigt begyndte. Det var det. Så anderledes nu det er begyndt. Så forandret. Allerede forskal på det og det, eftersom ingenting er, hvad det var. Allerede tid mellem det og det, mellem her og der, mellem før og nu. Allerede rummets udstrækning fra det til det andet, til mere, til noget, noget nyt, som nu, i dette nu, var, som i næste nu er og bliver ved. Bevæger sig. Fylder. Er allerede nok i sig selv til at skelne mellem ydre og indre. Får kerne, substans. Får overflade, brydninger, overgange, undergange, pirring mellem enkelte dele, fri turbulens. Tager en vending, en helt anden vending. Vender og drejer, vendes og drejes. Og følger en udvikling op. Søger en form. Griber tilbage i tiden. Drejning efter drejning får en anden drejning. Tages op til fornyet behandling. Vending efter vending turneres. Får struktur i ustandselig søgen efter struktur. Variationer i det indre tilføres stof fra det ydre. Ændrer karakter. Lokaliserer behov, fordeler igangværende funktioner på nye funktioner. Fungerer for at fungere. I hver funktion et behov for nye funktioner i nye variationer. Demaskering af endnu omkringfarende løst materiale som katalysator for alt det allerede alt for faste, det som har fundet sin egen inertie og mistet sin tilbøjelighed for fire forbindelser. Behov for fremmed energi til de sluttede dele. Uudtømmelig energi. Fremmed elan. Det var det, der skulle til. Skal til. Det der får det andet til at gøre noget andet, noget uforbeholdent. Tvinger til uhemmet opbrud. Tvinger det træge til fart. Tvinger det hele til at ske. Det sker. Det ville aldrig være sket uden det fjendtlige. Det og det og det ville fungere perfekt, men uden spænding, uden kraft, uden at sætte sine enkelte dele, sine regler på spil. Uden fremstød. Uden forvirring. Uden fejl og sidespring, fælder og muligheder.

Inger Christensen, *det*, s. 9, Gyldendal 1969.

Forslag til arbejdsopgaver:

- Læs den officielle version af Første Mosebog, kap. 1 og 2. De kan læses online her: <http://www.bibelselskabet.dk/brugbibelen/bibelenonline>
- Læs de første to kapitler i den nudanske oversættelse, *Begyndelsen og Tænkeren*.
- Læs også uddraget af Christensen. Lav en komparativ analyse af de tre tekster. Tænk over teksternes komposition, dramaturgi, ledemotiver. Hvordan adskiller teksterne sig fra hinanden? Hvordan er de ens?
- Tag nu ind og se SKABELSEN. Tænk igen over komposition, dramaturgi, ledemotiver. Hvilken fortælling oplevede I her? Var der noget der gik igen fra de andre tekster I har beskæftiget jer med.

Forslag til videre læsning/opgaver:

Vil I dykke dybere ned i Skabelsesberetningen i et kunstnerisk og litterært perspektiv, kan I med fordel kombinere med lidt billedkunst. Skabelsesberetningen har været et populært tema gennem tiden:

Michelangelo malede i årene 1511-12 det nok mest kendte stykke billedkunst af menneskets skabelsen, nemlig dette *Adams Skabelse*, en fresko i det Sixtinske Kapel i Rom, hvor Michelangelo var hyret til at dekorere loftet.

Gud som arkitekt er også et populært tema indenfor billedkunsten gennem tiden.

Tv. en illustration af en ukendt kunstner fra en fransk Bible moralisée fra midten af det 13. årh.

Th. William Blake, *Ancient of Days*, 1794.

Det kan også være sjovt at udvide skabelses temaet med alternative skabelsesberetninger. Der er for eksempel den indflydelsesrige italienske forfatter, Italo Calvino's, bud på altings begyndelse i bogen *De kosmiske historier*, en samling historier som udkom mellem årene 1965-1968 og omhandler Qfwfq, der altid har været, og kan fortælle om forskellige momenter i tilblivelseshistorien. Fortællingen er rig og fabulerende i klassisk Calvino-stil, med masser af fantastifulde væsner og hændelser, som ellers kun findes i drømme og eventyr.

Det kunne kombineres med det noget mere alvorlige udspil fra Johannes V. Jensen med *Den Lange Rejse* fra 1908-1922, en serie på fem bind af bøger, som beskriver menneskets allerførste samfund og frem til Columbus' opdagelsesrejse og opdagelsen af Amerika.

Kilder:

Inger Christensen, *det*, Gyldendal 1969.

Wendy Beckett, *Den Store Bog Om Maleriets Historie*, Aschehoug Dansk Forlag 1997.

Begyndelsen og Tænkeren, Første Mosebog og Prædikernes Bog på nudansk ved Søren Holst og Martin Ehrensvärd, Bibelselskabet 2014.

Italo Calvino, *De Kosmiske Historier*, Gyldendal 2011.